

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, обліку і аудиту

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи

з освітнього компонента

«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ЗАЛІЗНИЦІ»

**для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок»**

Харків – 2026

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри фінансів, обліку і аудиту 28 травня 2026 р., протокол № 9.

Методичні вказівки рекомендовано для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» усіх форм здобуття освіти.

Укладач

доц. Т. В. Машошина

Рецензент

доц. О. М. Тройнікова

ЗМІСТ

Вступ	4
Програма освітнього компонента «Фінансовий менеджмент на залізниці»	7
Методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів вищої освіти	46
Запитання для іспиту з освітнього компонента «Фінансовий менеджмент на залізниці»	48
Перелік тем рефератів	52
Список літератури	55

ВСТУП

Метою освітнього компонента «Фінансовий менеджмент на залізниці» є формування теоретичних знань про сутність, принципи, функції та методи фінансового менеджменту, а також набуття практичних навичок і вмінь із планування, організації та контролю фінансової діяльності підприємств залізничного транспорту, адміністрування фінансових ресурсів і грошових потоків, формування та аналізу доходів і витрат, підвищення прибутковості, оцінювання фінансового стану, регулювання інвестиційної діяльності, ухвалення обґрунтованих рішень для забезпечення фінансової стійкості, ефективного функціонування і сталого розвитку підприємства залізничної галузі.

Курс має на меті сформувати і розвинути такі компетентності здобувачів освіти:

Інтегральну компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій і для чого характерна невизначеність умов і вимог.

Заплановані загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити і розв'язувати проблеми.

ЗК5. Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку в

поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи і страхування.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи для розв'язання складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК10. Здатність розробляти управлінські рішення щодо формування інноваційної та інвестиційної стратегії підприємств усіх форм власності, підприємств залізничного транспорту зокрема, в умовах невизначеності та ризику.

СК11. Здатність розробляти управлінські рішення, що забезпечують раціональне формування і використання потенціалу підприємств залізничного транспорту і гармонізацію фінансових інтересів споживачів послуг із перевезень, посередників і держави.

СК12. Здатність раціонально формувати і використовувати потенціал підприємств залізничного транспорту з подальшим моніторингом ухвалених рішень за допомогою сучасних фінансових технологій.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР07. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР10. Діагностувати і моделювати фінансову діяльність суб'єктів господарювання.

ПР11. Застосовувати поглиблені знання у сфері фінансового, банківського і страхового менеджменту для ухвалення рішень.

ПР12. Обґрунтовувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи і страхування та оцінювати їхню ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПР13. Оцінювати ступінь складності завдань для планування діяльності та опрацювання її результатів.

ПР14. Застосовувати фінансові технології у сфері фінансів, банківської справи і страхування з метою використання резервів і пошуку можливостей розвитку фінансових систем.

ПР15. Розуміти теоретичні та методичні аспекти фінансових технологій діяльності підприємств, зокрема залізничного транспорту, застосовувати їх у практичній діяльності для підвищення ефективності управління.

ПР16. Застосовувати поглиблені знання у сфері формування вартості залізничних перевезень, опанувати зміни і тенденції, які відбуваються в залізничній галузі з метою використання потенціалу підприємств залізничного транспорту і гармонізації фінансових інтересів споживачів послуг, фінансових посередників і держави.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ЗАЛІЗНИЦІ»

Тема 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ЗАЛІЗНИЦІ

Сутність фінансового менеджменту, його необхідність і значення в умовах ринкової економіки. Об'єкти і суб'єкти фінансового менеджменту. Особливості фінансового менеджменту на залізничному транспорті. Мета, основні завдання, принципи та функції фінансового менеджменту. Стратегічний та оперативно-тактичний фінансовий менеджмент. Механізм фінансового менеджменту і його основні елементи. Важливість фінансового менеджменту на залізничному транспорті для національної економіки. Сучасні тенденції розвитку фінансового менеджменту на залізницях України.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 Що є основним об'єктом адміністрування в системі фінансового менеджменту підприємства:

- 1) трудові ресурси підприємства та організація їхньої діяльності;
- 2) фінансові ресурси, грошові потоки та фінансові відносини, що виникають у процесі господарської діяльності;
- 3) система організації збуту продукції та маркетингові комунікації;
- 4) організаційна структура підприємства і механізми адміністративного управління?

2 Яке визначення головної мети фінансового менеджменту вважають найточнішим:

- 1) оптимізація грошового обороту підприємства;

- 2) максимізації ринкової вартості підприємства;
- 3) мінімізація ризиків;
- 4) максимізація прибутку підприємства?

3 Необхідними умовами функціонування фінансового менеджменту є:

- 1) фінансове забезпечення і фінансове регулювання;
- 2) підприємницька діяльність, самофінансування, ринкове ціноутворення;
- 3) нормативне і правове забезпечення;
- 4) фінансовий і кредитний механізми.

4 Предметом фінансового менеджменту на підприємствах залізничного транспорту є:

- 1) персонал та організація виробничого процесу;
- 2) фінансові відносини, що виникають у процесі формування, розподілу та використання фінансових ресурсів;
- 3) технічний стан рухомого складу;
- 4) процеси перевезення вантажів і пасажирів.

5 До об'єктів фінансового менеджменту на підприємствах залізничного транспорту відносять:

- 1) фінансові ресурси підприємства і джерела їх формування (власний і позиковий капітал, грошові потоки);
- 2) виробничо-технічну інфраструктуру залізниці, включаючи рухомий склад та інфраструктурні об'єкти;
- 3) технологічні процеси перевезення вантажів і пасажирів, логістичні операції;
- 4) кадровий потенціал підприємства, систему підбору та управління персоналом.

6 Яка особливість фінансового менеджменту на підприємствах залізничного транспорту найбільшою мірою визначає специфіку ухвалення фінансових рішень:

- 1) переважання короткострокових активів і швидка окупність інвестиційних проєктів;
- 2) висока капіталомісткість інфраструктури та рухомого складу, що потребує значних довгострокових інвестицій і стратегічного фінансового планування;
- 3) мінімальна залежність фінансових результатів від державного регулювання і тарифної політики;
- 4) відсутність необхідності залучення зовнішніх джерел фінансування через високий рівень самофінансування галузі?

7 Чим зумовлена об'єктивна необхідність фінансового менеджменту в умовах ринкової економіки:

- 1) необхідністю посилення адміністративного контролю над господарською діяльністю підприємств;
- 2) потребою забезпечення ефективного формування, розподілу та використання фінансових ресурсів для підвищення вартості підприємства в умовах конкуренції та ризику;
- 3) необхідністю централізованого розподілу фінансових ресурсів державою між суб'єктами господарювання;
- 4) потребою скорочення фінансової самостійності підприємств та обмеження їхньої інвестиційної діяльності?

8 У чому полягає головна роль фінансового менеджменту в системі адміністрування підприємства за ринкових умов господарювання:

- 1) забезпечення виконання виключно контрольних функцій відносно руху грошових коштів;
- 2) оптимізація фінансових рішень про формування капіталу, активів, ризиків і грошових потоків із метою зростання ринкової вартості підприємства;
- 3) виконання функцій державного регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання;

4) організація виробничих процесів і контроль використання трудових ресурсів?

9 До завдань стратегічного фінансового менеджменту належить:

- 1) складання щоденного платіжного календаря підприємства;
- 2) розроблення фінансової стратегії розвитку підприємства на кілька років;
- 3) контроль правильності оформлення касових документів;
- 4) облік поточних господарських операцій.

10 На що насамперед спрямовано оперативно-тактичний фінансовий менеджмент:

- 1) визначення фінансової політики держави на довгострокову перспективу;
- 2) адміністрування грошових потоків і забезпечення платоспроможності підприємства в поточному періоді;
- 3) формування концепції економічного розвитку країни на кілька десятиліть;
- 4) розроблення нормативно-правової бази фінансової діяльності?

11 Під принципами фінансового менеджменту розуміють:

- 1) сукупність випадкових рішень про використання фінансових ресурсів підприємства;
- 2) основні положення та правила, на яких базований процес адміністрування фінансів підприємства;
- 3) методи уникнення фінансового контролю та звітності;
- 4) дії, спрямовані виключно на скорочення фінансових витрат незалежно від наслідків.

12 Яка складова є невід'ємною складовою механізму фінансового менеджменту і використовуваною для реалізації фінансових рішень підприємства:

- 1) виключно виробничі потужності та матеріальні ресурси;
- 2) сукупність фінансових методів, важелів, інструментів і нормативного забезпечення;

- 3) лише кадровий склад фінансового відділу;
- 4) тільки інформаційні технології, що застосовують у бухгалтерському обліку?

13 У чому полягає головна роль фінансового менеджменту в забезпеченні ефективного функціонування підприємств залізничного транспорту України:

- 1) скорочення обсягів вантажних і пасажирських перевезень для зменшення витрат;
- 2) формування умов для фінансової стійкості, інвестиційного розвитку та безперебійної роботи галузі;
- 3) відмова від модернізації інфраструктури та рухомого складу;
- 4) встановлення економічно необґрунтованих тарифів незалежно від фінансових результатів діяльності?

14 У контексті підвищення ефективності адміністрування фінансовими ресурсами залізничних підприємств України найбільш перспективною тенденцією є:

- 1) децентралізація фінансового контролю без використання цифрових платформ;
- 2) інтеграція автоматизованих фінансових систем, Big Data-аналітики та цифрового моніторингу витрат;
- 3) скорочення обсягів фінансової звітності та аналітичної роботи;
- 4) відмова від прогнозування фінансових результатів діяльності.

15 Який із наведених напрямів найбільшою мірою відповідає сучасним тенденціям розвитку фінансового менеджменту на підприємствах залізничного транспорту України в умовах цифрової трансформації:

- 1) скорочення використання інформаційних систем для фінансового контролю;
- 2) автоматизація фінансових процесів і впровадження цифрових аналітичних інструментів;

- 3) відмова від бюджетування та фінансового планування;
- 4) зменшення ролі фінансового аналізу для ухвалення управлінських рішень?

Тема 2. ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ЗАЛІЗНИЦІ

Інформаційне та організаційне забезпечення фінансового менеджменту підприємства залізничного транспорту. Нормативно-правове забезпечення. Кадрове забезпечення. Технічне забезпечення. Методичне забезпечення. Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Цифровізація та сучасні інформаційні технології у фінансовому менеджменті.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 Яке основне призначення інформаційного забезпечення фінансового менеджменту підприємств залізничного транспорту:

- 1) формування фінансової звітності для зовнішнього користувача;
- 2) забезпечення керівництва достовірною та своєчасною інформацією для ухвалення фінансових рішень;
- 3) скорочення обсягів фінансової інформації для спрощення адміністрування;
- 4) усунення необхідності фінансового аналізу?

2 Ефективність організаційного забезпечення фінансового менеджменту на залізниці визначено насамперед:

- 1) наявністю великої кількості структурних підрозділів;
- 2) чітким розподілом функцій, повноважень і відповідальності у фінансовій сфері;

- 3) відсутністю внутрішнього контролю;
- 4) максимальною централізацією адміністрування.

3 Нормативно-правове забезпечення фінансового менеджменту спрямоване:

- 1) на усунення фінансового контролю;
- 2) регулювання фінансових відносин і забезпечення законності фінансових операцій;
- 3) збільшення прозорості діяльності підприємства;
- 4) відмову від фінансового планування.

4 Який чинник є визначальним для формування якісного кадрового забезпечення фінансового менеджменту:

- 1) скорочення чисельності фінансових працівників;
- 2) наявність кваліфікованих фахівців, здатних працювати із сучасними фінансовими технологіями;
- 3) відсутність системи підвищення кваліфікації;
- 4) передавання всіх фінансових функцій стороннім організаціям?

5 Технічне забезпечення фінансового менеджменту підприємств залізничного транспорту включає:

- 1) сукупність комп'ютерних систем, програмного забезпечення та засобів обробки даних;
- 2) паперові носії інформації;
- 3) виробниче обладнання;
- 4) бухгалтерську документацію.

6 Методичне забезпечення фінансового менеджменту передбачає:

- 1) використання системи методів, інструментів і процедур фінансового аналізу та планування;
- 2) відмову від стандартизованих підходів щодо управління;
- 3) скорочення обсягів аналітичної роботи;
- 4) заміну фінансового аналізу інтуїтивними рішеннями.

7 Яке значення має система інформаційного забезпечення для управління фінансовими ресурсами залізниці:

- 1) забезпечує обґрунтованість управлінських рішень;
- 2) ускладнює процес фінансового планування;
- 3) обмежує можливості фінансового контролю;
- 4) зменшує потребу в аналізі фінансового стану?

8 Який із наведених принципів є головним для побудови ефективної інформаційної системи фінансового менеджменту:

- 1) несвоєчасність надходження даних;
- 2) достовірність, повнота і оперативність інформації;
- 3) максимізація обсягів інформації;
- 4) використання неструктурованих даних без перевірки?

9 У чому полягає роль цифровізації у фінансовому менеджменті підприємств залізничного транспорту:

- 1) скорочення можливостей аналізу фінансових показників;
- 2) автоматизація фінансових процесів і підвищенні якості управлінських рішень;
- 3) відмова від використання сучасних інформаційних систем;
- 4) усунення фінансового контролю?

10 Використання ERP-систем у фінансовому менеджменті дає змогу:

- 1) інтегрувати фінансові та виробничі процеси в єдиному інформаційному середовищі;
- 2) повністю відмовитися від фінансового аналізу;
- 3) скоротити обсяг доступної управлінської інформації;
- 4) замінити систему фінансового контролю.

11 Яка перевага застосування технологій Big Data у фінансовому менеджменті залізничних підприємств:

- 1) зменшення точності прогнозів;
- 2) погіршення якості фінансового планування;

- 3) можливість обробки великих масивів даних для прогнозування та оцінювання ризиків;
- 4) усунення потреби в управлінському обліку?

12 Яке значення має внутрішня фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення:

- 1) є основою для оперативного фінансового аналізу та контролю;
- 2) використовується виключно зовнішніми користувачами;
- 3) не впливає на ухвалення рішень;
- 4) формована лише для архівного зберігання?

13 Який результат забезпечує інтеграція цифрових технологій у систему фінансового менеджменту:

- 1) зростання часу обробки інформації;
- 2) підвищення ефективності контролю, планування та прогнозування;
- 3) скорочення можливостей моніторингу фінансових показників;
- 4) зменшення прозорості фінансової діяльності?

14 Який із наведених напрямів найбільшою мірою відповідає сучасним тенденціям розвитку фінансового менеджменту на підприємствах залізничного транспорту України:

- 1) скорочення використання інформаційних систем;
- 2) автоматизація фінансових процесів і впровадження цифрових аналітичних інструментів;
- 3) відмова від бюджетування;
- 4) мінімізація фінансового контролю?

15 Який чинник є найважливішим для забезпечення ефективного функціонування системи фінансового менеджменту на залізниці в умовах цифрової економіки:

- 1) комплексне поєднання інформаційного, кадрового, технічного, нормативно-правового та методичного забезпечення;
- 2) використання виключно технічних засобів;

- 3) скорочення кількості фінансових працівників;
- 4) відмова від цифрових технологій?

Тема 3. ФІНАНСОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ З УРАХУВАННЯМ ЧАСУ

Сутність вартості грошей у часі та її вплив на ухвалення фінансових рішень. Прості ставки позикових відсотків. Прості облікові ставки. Складні ставки позикових відсотків. Складні облікові ставки. Фінансова рента. Сутність ануїтету і його види. Концепція і методичний інструментарій обліку чинника інфляції. Концепція і методичний інструментарій обліку чинника ризика. Концепція і методичний інструментарій обліку чинника ліквідності.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 У чому полягає сутність концепції вартості грошей у часі:

- 1) грошові кошти мають однакову цінність незалежно від моменту їх отримання;
- 2) поточна вартість грошей перевищує їхню майбутню вартість через можливість інвестування та отримання доходу;
- 3) майбутня вартість грошей завжди нижча за поточну незалежно від економічних умов;
- 4) вартість грошей визначена виключно їхнім номіналом?

2 Яке значення має концепція вартості грошей у часі для фінансового менеджменту підприємств залізничного транспорту:

- 1) дає змогу обґрунтовувати інвестиційні та фінансові рішення з урахуванням часової вартості капіталу;

- 2) унеможливилює оцінювання інвестиційних проєктів;
- 3) використовується для складання бухгалтерської звітності;
- 4) не впливає на ухвалення управлінських рішень?

3 Прості ставки позикових відсотків доцільно застосовувати:

- 1) для короткострокових фінансових операцій без капіталізації відсотків;
- 2) довгострокових інвестиційних проєктів із щорічною капіталізацією;
- 3) лише для оцінювання ануїтетів;
- 4) виключно для розрахунку інфляційних втрат.

4 Яка особливість простих облікових ставок:

- 1) відсотки нараховують на нарощену суму капіталу;
- 2) дисконт утримують від номінальної суми зобов'язання до настання строку платежу;
- 3) ураховують лише ризик інвестування;
- 4) передбачена обов'язкова капіталізація відсотків?

5 Для складних ставок позикових відсотків характерно те, що:

- 1) відсотки нараховують лише на початкову суму капіталу;
- 2) нараховані відсотки приєднують до основної суми, і вони надалі також приносять дохід;
- 3) не враховують часовий чинник;
- 4) використовують лише в державному секторі.

6 Використання складних відсотків у фінансовому менеджменті дає змогу:

- 1) точніше оцінювати майбутню вартість інвестицій і фінансових ресурсів;
- 2) усунути вплив часу на фінансові результати;
- 3) відмовитися від прогнозування грошових потоків;
- 4) уникнути аналізу ефективності інвестицій.

7 Складну облікову ставку використовують:

- 1) для визначення поточної вартості майбутніх грошових надходжень з урахуванням капіталізації дисконту;

- 2) розрахунку лише виробничих витрат;
- 3) формування тарифної політики без оцінювання ризиків;
- 4) нарахування заробітної плати.

8 У чому полягає економічна сутність фінансової ренти:

- 1) разове надходження грошових коштів;
- 2) послідовність грошових платежів або надходжень через рівні проміжки часу;
- 3) формування резервного капіталу;
- 4) здійснення лише короткострокових вкладень?

9 Ануїтет являє собою:

- 1) одноразову виплату грошових коштів;
- 2) серію рівних платежів або надходжень, що здійснюювані через однакові проміжки часу;
- 3) будь-який інвестиційний проєкт;
- 4) механізм адміністрування ліквідності.

10 Який із наведених прикладів найбільш повно відповідає сутності ануїтету:

- 1) одноразове придбання рухомого складу;
- 2) щомісячні лізингові платежі за використання залізничної техніки;
- 3) разове отримання банківського кредиту;
- 4) продаж основних засобів?

11 Облік чинника інфляції для ухвалення фінансових рішень необхідний:

- 1) для корегування грошових потоків і забезпечення реалістичного оцінювання їхньої вартості;
- 2) усунення потреби у фінансовому плануванні;
- 3) зменшення значення дисконтування;
- 4) відмови від прогнозування доходів.

12 Концепція обліку ризику у фінансовому менеджменті передбачає:

- 1) ігнорування невизначеності майбутніх результатів;

- 2) оцінювання можливих втрат і корегування фінансових рішень відповідно до рівня ризику;
- 3) урахування лише інфляційних процесів;
- 4) відмову від інвестиційної діяльності.

13 Який інструмент найчастіше використовують для врахування ризику під час оцінювання інвестиційних проєктів:

- 1) корегування ставки дисконту відповідно до рівня ризику;
- 2) ігнорування майбутніх грошових потоків;
- 3) використання лише бухгалтерських даних;
- 4) відмова від аналізу ефективності проєкту?

14 Концепція обліку ліквідності у фінансовому менеджменті базована на такому:

- 1) активи з різним рівнем ліквідності мають однакову економічну цінність;
- 2) більш ліквідні активи мають вищу цінність через можливість швидкого перетворення у грошові кошти;
- 3) ліквідність не впливає на вартість активів;
- 4) ліквідність врахована лише в бухгалтерському обліку.

15 Який із наведених підходів найбільшою мірою відповідає сучасній практиці фінансового менеджменту для оцінювання інвестиційних рішень на підприємствах залізничного транспорту:

- 1) ігнорування впливу часу, ризику та інфляції;
- 2) комплексне врахування часової вартості грошей, інфляційних процесів, ризику та ліквідності активів;
- 3) оцінювання проєктів лише за величиною початкових витрат;
- 4) використання виключно номінальних показників дохідності?

Тема 4. АДМІНІСТРУВАННЯ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Сутність адміністрування активів. Методичне забезпечення регулювання активів. Формування, оновлення та ефективне використання необоротних активів підприємства залізничного транспорту. Політика визначення оптимальної структури та обсягів оборотного капіталу. Організація формування і використання виробничих запасів. Регулювання дебіторської заборгованості. Формування і використання грошових активів.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 У чому полягає основна мета адміністрування активів підприємства залізничного транспорту:

- 1) скорочення обсягів активів незалежно від потреб виробництва;
- 2) забезпечення ефективного формування, використання та відтворення активів для досягнення стратегічних цілей підприємства;
- 3) відмова від інвестування в розвиток матеріально-технічної бази;
- 4) максимізація запасів без урахування їхньої економічної доцільності?

2 Яке завдання є основним у процесі адміністрування активів підприємств залізничного транспорту:

- 1) підтримання оптимального співвідношення між прибутковістю і ліквідністю активів;
- 2) скорочення всіх видів активів;
- 3) усунення контролю за використанням ресурсів;
- 4) збільшення дебіторської заборгованості?

3 Методичне забезпечення адміністрування активів передбачає:

- 1) використання системи методів аналізу, планування та контролю активів;

- 2) відмову від фінансових нормативів;
- 3) застосування виключно інтуїтивних управлінських рішень;
- 4) скорочення обсягів фінансового аналізу.

4 Яка особливість необоротних активів підприємств залізничного транспорту:

- 1) вони повністю споживані протягом одного виробничого циклу;
- 2) використовувані тривалий час і поступово переносять свою вартість на продукцію та послуги через амортизацію;
- 3) не беруть участі у виробничому процесі;
- 4) мають виключно грошову форму?

5 Який напрям є найбільш важливим у політиці оновлення необоротних активів залізничних підприємств:

- 1) відмова від модернізації інфраструктури;
- 2) інвестування у відновлення і технічне переоснащення основних засобів;
- 3) скорочення витрат на ремонт незалежно від технічного стану активів;
- 4) зменшення обсягів капіталовкладень?

6 У чому полягає економічна сутність оборотного капіталу:

- 1) це сукупність ресурсів, що повністю споживані або трансформовані протягом одного операційного циклу;
- 2) це лише грошові кошти підприємства;
- 3) це виключно необоротні активи;
- 4) це довгострокові фінансові інвестиції?

7 Оптимальна структура оборотного капіталу має забезпечувати:

- 1) баланс між ліквідністю, ризиком і прибутковістю діяльності підприємства;
- 2) максимальне накопичення запасів;
- 3) повну відмову від дебіторської заборгованості;
- 4) мінімізацію обсягів грошових коштів незалежно від потреб підприємства.

8 Яка мета формування виробничих запасів на підприємствах залізничного транспорту:

- 1) забезпечення безперервності виробничого процесу та надання транспортних послуг;
- 2) створення надлишкових резервів без економічного обґрунтування;
- 3) збільшення витрат на зберігання;
- 4) уникнення планування матеріально-технічного забезпечення

9 Який ризик виникає внаслідок надмірного накопичення виробничих запасів:

- 1) зростання витрат на зберігання та уповільнення оборотності капіталу;
- 2) підвищення ліквідності активів;
- 3) скорочення потреби в оборотному капіталі;
- 4) зменшення фінансових витрат?

10 Ефективне управління дебіторською заборгованістю спрямоване:

- 1) на прискорення інкасації коштів і підтримання платоспроможності підприємства;
- 2) максимальне збільшення строків погашення боргів контрагентами;
- 3) відмову від контролю за розрахунками;
- 4) збільшення частки простроченої заборгованості.

11 Який інструмент найчастіше використовують для регулювання дебіторської заборгованості:

- 1) кредитна політика підприємства щодо покупців і замовників;
- 2) амортизаційна політика;
- 3) тарифна політика;
- 4) податкова політика держави?

12 У чому полягає основна мета адміністрування грошових активів підприємства:

- 1) забезпечення достатнього рівня ліквідності та платоспроможності за мінімізації втрат від неефективного використання коштів;

- 2) максимальне накопичення коштів на рахунках без їх використання;
- 3) відмова від короткострокового фінансового планування;
- 4) скорочення контролю за рухом грошових потоків?

13 Який показник найбільшою мірою характеризує ефективність використання оборотних активів:

- 1) коефіцієнт оборотності оборотних активів;
- 2) первісна вартість основних засобів;
- 3) норма амортизації;
- 4) рівень статутного капіталу?

14 Яке управлінське рішення сприяє підвищенню ефективності використання активів підприємства залізничного транспорту:

- 1) оптимізація структури активів і прискорення їхньої оборотності;
- 2) збільшення частки неліквідних активів;
- 3) формування надлишкових запасів;
- 4) скорочення контролю за використанням ресурсів?

15 Який із наведених підходів найбільшою мірою відповідає сучасній концепції адміністрування активів підприємств залізничного транспорту:

- 1) комплексне управління необоротними та оборотними активами з орієнтацією на ефективність, ліквідність і фінансову стійкість;
- 2) адміністрування лише основних засобів підприємства;
- 3) скорочення інвестицій у розвиток активів;
- 4) відмова від фінансового планування та контролю?

Тема 5. ВАРТІСТЬ І ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Вартість і оптимізація структури капіталу підприємства залізничного транспорту. Поняття вартості капіталу підприємства. Середньозважена вартість капіталу. Визначення вартості власного капіталу підприємства. Визначення вартості позикового капіталу підприємства. Механізм фінансового важеля. Оптимізація структури капіталу.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 У чому полягає економічна сутність капіталу підприємства залізничного транспорту:

- 1) у сукупності фінансових ресурсів, інвестованих в активи для забезпечення господарської діяльності;
- 2) лише у грошових коштах на банківських рахунках;
- 3) виключно в основних засобах підприємства;
- 4) у кредиторській заборгованості підприємства?

2 Яке значення має оцінювання вартості капіталу для фінансового менеджменту підприємства:

- 1) дає змогу визначити мінімально допустимий рівень дохідності інвестиційних проєктів;
- 2) використовують лише для складання фінансової звітності;
- 3) не впливає на інвестиційні рішення;
- 4) застосовують виключно для податкових розрахунків?

3 Під вартістю капіталу підприємства розуміють:

- 1) суму активів підприємства;
- 2) ціну залучення та використання фінансових ресурсів із різних джерел;

- 3) вартість матеріальних запасів;
- 4) суму амортизаційних відрахувань.

4 Середньозважена вартість капіталу (WACC) характеризує:

- 1) середню вартість усіх джерел фінансування підприємства з урахуванням їх питомої ваги;
- 2) рівень рентабельності основних засобів;
- 3) темп зростання доходів підприємства;
- 4) вартість виключно позикового капіталу.

5 Яке практичне значення має показник WACC для підприємств залізничного транспорту:

- 1) використовують як ставку дисконтування для оцінювання інвестиційних проєктів;
- 2) визначає обсяг виробничих запасів;
- 3) використовують для нарахування амортизації;
- 4) характеризує ліквідність активів?

6 Вартість власного капіталу відображає:

- 1) дохідність, яку очікують власники підприємства на вкладений капітал;
- 2) суму статутного капіталу;
- 3) розмір виробничих витрат;
- 4) величину кредиторської заборгованості.

7 Чому вартість власного капіталу зазвичай перевищує вартість позикового капіталу:

- 1) через вищий рівень ризику, який несуть власники підприємства;
- 2) податкові пільги для акціонерів;
- 3) нижчий рівень ризику інвестування;
- 4) відсутність впливу ринкових чинників?

8 Вартість позикового капіталу визначена насамперед:

- 1) відсотковими ставками за кредитами та іншими борговими зобов'язаннями;

- 2) обсягом основних засобів;
- 3) чистим прибутком підприємства;
- 4) рівнем дебіторської заборгованості.

9 Яка перевага використання позикового капіталу в діяльності підприємства:

- 1) можливість підвищення рентабельності власного капіталу за умови ефективного використання залучених ресурсів;
- 2) повне усунення фінансових ризиків;
- 3) зниження потреби у фінансовому контролі;
- 4) відсутність витрат на обслуговування боргу?

10 У чому полягає сутність механізму фінансового важеля:

- 1) у впливі співвідношення власного та позикового капіталу на рентабельність власного капіталу;
- 2) визначенні ліквідності активів;
- 3) формуванні виробничих запасів;
- 4) регулюванні амортизаційних відрахувань?

11 Позитивний ефект фінансового важеля виникає за таких умов:

- 1) рентабельність активів перевищує вартість позикового капіталу;
- 2) вартість кредитів перевищує дохідність активів;
- 3) підприємство працює збитково;
- 4) власний капітал відсутній.

12 Надмірне використання позикового капіталу може призвести:

- 1) до зростання фінансового ризику та загрози втрати платоспроможності;
- 2) автоматичного підвищення фінансової стійкості;
- 3) зниження витрат на обслуговування боргу;
- 4) усунення ризику банкрутства.

13 Оптимальна структура капіталу підприємства має забезпечувати:

- 1) мінімізацію середньозваженої вартості капіталу та максимізацію ринкової вартості підприємства;

- 2) використання виключно власного капіталу;
- 3) максимальне залучення кредитів незалежно від ризику;
- 4) повну відмову від інвестиційної діяльності.

14 Який чинник необхідно враховувати для формування структури капіталу підприємства залізничного транспорту:

- 1) вартість джерел фінансування, рівень ризику і стратегічні цілі розвитку підприємства;
- 2) лише величину статутного капіталу;
- 3) тільки обсяг основних засобів;
- 4) виключно рівень інфляції?

15 Який підхід найбільшою мірою відповідає сучасній концепції управління капіталом підприємств залізничного транспорту:

- 1) формування такої структури капіталу, яка забезпечує баланс між прибутковістю, фінансовою стійкістю і ризиком;
- 2) використання лише позикових коштів;
- 3) відмова від довгострокового фінансування;
- 4) мінімізація власного капіталу незалежно від наслідків?

**Тема 6. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

Прибуток підприємства залізничного транспорту як ключовий результат фінансової діяльності. Сутність, мета та основні завдання формування прибутку підприємства. Оптимізація витрат для забезпечення конкурентоспроможності та підвищення фінансового результату. Операційний аналіз на підприємстві. Механізм операційного важеля. Політика адміністрування розподілом прибутку. Напрями використання чистого фінансового результату.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 У чому полягає економічна сутність прибутку підприємства залізничного транспорту:

- 1) у сумі отриманих доходів без урахування витрат;
- 2) фінансовому результату, що відображає перевищення доходів над витратами підприємства;
- 3) вартості основних засобів підприємства;
- 4) величині дебіторської заборгованості?

2 Чому прибуток вважають важливим результатом фінансової діяльності підприємства:

- 1) він характеризує ефективність господарської діяльності та створює основу для подальшого розвитку підприємства;
- 2) він визначає лише обсяг перевезень;
- 3) він використовується виключно для податкових розрахунків;
- 4) він не впливає на фінансову стійкість підприємства?

3 Яка основна мета управління прибутком підприємства залізничного транспорту:

- 1) максимізація фінансового результату з урахуванням допустимого рівня ризику і стратегічних цілей розвитку;
- 2) скорочення обсягів діяльності підприємства;
- 3) повна відмова від інвестиційних програм;
- 4) мінімізація доходів для зменшення податкового навантаження?

4 Що належить до системи управління формуванням прибутку:

- 1) забезпечення оптимального співвідношення між доходами, витратами і ризиком;
- 2) виключення контролю за витратами;
- 3) зменшення обсягів перевезень незалежно від попиту;
- 4) відмова від фінансового планування?

5 Оптимізація витрат на підприємствах залізничного транспорту спрямована:

- 1) на підвищення конкурентоспроможності та покращення фінансових результатів діяльності;
- 2) повне скорочення виробничих витрат;
- 3) відмову від модернізації рухомого складу;
- 4) зниження якості транспортних послуг.

6 Який підхід найбільшою мірою відповідає сучасній концепції управління витратами:

- 1) скорочення лише адміністративних витрат;
- 2) комплексний аналіз та оптимізація всіх видів витрат без погіршення якості послуг;
- 3) ігнорування постійних витрат;
- 4) збільшення витрат незалежно від результатів діяльності?

7 Операційний аналіз використовують:

- 1) для дослідження взаємозв'язку між витратами, обсягом діяльності та прибутком;
- 2) визначення лише податкових платежів;
- 3) оцінювання виключно фінансових інвестицій;
- 4) розрахунку амортизаційних відрахувань.

8 Яке практичне значення має аналіз беззбитковості для підприємства залізничного транспорту:

- 1) допомагає визначити обсяг діяльності, за якого доходи покривають усі витрати;
- 2) використовуваний лише для бухгалтерської звітності;
- 3) визначає структуру власного капіталу;
- 4) дає змогу оцінити лише ліквідність підприємства?

9 У чому полягає сутність механізму операційного важеля:

- 1) вплив структури операційних витрат на зміну прибутку зі зміною обсягів діяльності;
- 2) визначення структури капіталу підприємства;
- 3) розрахунок податкових платежів;
- 4) регулювання дебіторської заборгованості?

10 Високий рівень операційного важеля свідчить про таке:

- 1) невелика зміна обсягу реалізації може спричинити суттєву зміну прибутку;
- 2) прибуток не залежить від обсягів діяльності;
- 3) підприємство не має постійних витрат;
- 4) усі витрати підприємства є змінними.

11 Який ризик пов'язаний із високим операційним важелем:

- 1) підвищення чутливості прибутку до зниження обсягів реалізації послуг;
- 2) зниження фінансового ризику;
- 3) автоматичне збільшення ліквідності підприємства;
- 4) усунення впливу постійних витрат?

12 Політика управління розподілом прибутку передбачає:

- 1) визначення напрямів використання чистого прибутку між споживанням і розвитком підприємства;
- 2) виключно виплату дивідендів;
- 3) лише формування резервів;
- 4) повну відмову від інвестиційних вкладень.

13 Який напрям використання чистого прибутку найбільшою мірою сприяє довгостроковому розвитку підприємства залізничного транспорту:

- 1) реінвестування коштів у модернізацію інфраструктури та оновлення рухомого складу;
- 2) повне вилучення прибутку власниками;
- 3) збільшення поточних витрат без економічного обґрунтування;
- 4) формування надлишкових запасів?

14 Який чинник найбільше впливає на зростання прибутку підприємства залізничного транспорту в довгостроковій перспективі:

- 1) поєднання ефективного управління доходами, витратами та інвестиційною діяльністю;
- 2) скорочення обсягів перевезень;
- 3) відмова від інноваційних проєктів;
- 4) зменшення якості транспортних послуг?

15 Який із наведених підходів найбільшою мірою відповідає сучасній концепції управління прибутком на підприємствах залізничного транспорту:

- 1) формування і розподіл прибутку на основі забезпечення фінансової стійкості, інвестиційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності;
- 2) орієнтація виключно на короткострокове зростання прибутку;
- 3) мінімізація витрат незалежно від якості послуг;
- 4) відмова від стратегічного фінансового планування?

Тема 7. КООРДИНАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАЛІЗНИЦІ

Сутність інвестиційної політики підприємства. Класифікація інвестицій. Реальні інвестиції. Сутність і класифікація фінансових інвестицій підприємства залізничного транспорту. Формування і реалізація фінансових інвестицій. Методи оцінювання фінансових інвестицій. Особливості формування портфеля фінансових інвестицій.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 У чому полягає основна мета інвестиційної політики підприємства залізничного транспорту:

- 1) максимізація поточних витрат;
- 2) забезпечення ефективного використання інвестиційних ресурсів для досягнення стратегічних цілей;
- 3) скорочення обсягів капітальних вкладень;
- 4) ліквідація фінансових ризиків?

2 Яка ознака є основною для класифікації інвестицій на реальні та фінансові:

- 1) термін окупності;
- 2) форма вкладення капіталу;
- 3) рівень прибутковості;
- 4) джерело фінансування?

3 Що належить до реальних інвестицій на залізничному транспорті:

- 1) придбання акцій банку;
- 2) купівля державних облігацій;
- 3) модернізація локомотивного парку;
- 4) відкриття депозитного рахунка?

4 Яка характеристика найбільш повно відображає сутність фінансових інвестицій:

- 1) вкладення коштів у матеріальні активи;
- 2) вкладення капіталу у фінансові інструменти з метою отримання доходу;
- 3) фінансування поточних витрат підприємства;
- 4) придбання виробничого обладнання?

5 До фінансових інвестицій підприємств залізничного транспорту належать:

- 1) будівництво нових колій;
- 2) модернізація вокзалів;
- 3) придбання корпоративних облігацій;
- 4) реконструкція депо.

6 Який чинник є визначальним під час формування портфеля фінансових інвестицій:

- 1) кількість працівників підприємства;
- 2) співвідношення прибутковості та ризику;
- 3) обсяг виробничих запасів;
- 4) рівень адміністративних витрат?

7 Що характеризує диверсифікація інвестиційного портфеля:

- 1) концентрацію коштів в одному активі;
- 2) відмову від інвестування;
- 3) розподіл інвестицій між різними активами для зниження ризику;
- 4) збільшення поточних витрат?

8 Який метод оцінювання фінансових інвестицій базований на визначенні теперішньої вартості майбутніх грошових потоків:

- 1) метод балансової вартості;
- 2) метод дисконтування;
- 3) метод індексації;
- 4) метод амортизації?

9 Який показник найчастіше використовують для оцінювання ефективності реальних інвестиційних проєктів:

- 1) коефіцієнт оборотності запасів;
- 2) чисту приведену вартість (NPV);
- 3) коефіцієнт ліквідності;
- 4) фондівіддачу?

10 Яка перевага довгострокових фінансових інвестицій для підприємства залізничного транспорту:

- 1) відсутність ризиків;
- 2) можливість отримання стратегічного контролю і стабільного доходу;
- 3) гарантія високої ліквідності;
- 4) повне звільнення від податків?

11 Який із наведених ризиків найбільш характерний для фінансових інвестицій:

- 1) виробничий ризик;
- 2) кредитний ризик емітента цінних паперів;
- 3) ризик зносу обладнання;
- 4) технологічний ризик?

12 Що є головним результатом реалізації інвестиційної політики залізничного підприємства:

- 1) збільшення адміністративних витрат;
- 2) підвищення конкурентоспроможності та вартості підприємства;
- 3) скорочення інвестиційних ресурсів;
- 4) зменшення обсягів перевезень?

13 Яка особливість характерна для портфельних фінансових інвестицій:

- 1) інвестор отримує контроль над підприємством;
- 2) інвестиції спрямовані на створення матеріальних активів;
- 3) інвестор формує набір фінансових інструментів для досягнення певного рівня дохідності та ризику;
- 4) кошти вкладають виключно в державні цінні папери?

14 Який критерій є основним для вибору об'єктів фінансового інвестування:

- 1) місце розташування підприємства;
- 2) співвідношення дохідності, ризику та ліквідності;
- 3) кількість працівників емітента;
- 4) форма власності підприємства?

15 Яке значення має координація інвестиційної діяльності на залізниці:

- 1) забезпечує узгодження інвестиційних рішень зі стратегічними цілями розвитку галузі;
- 2) сприяє збільшенню непродуктивних витрат;
- 3) унеможливорює залучення зовнішнього капіталу;
- 4) виключає необхідність фінансового планування?

Тема 8. ОПТИМІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Сутність і економічний зміст грошових потоків підприємства. Особливості формування та руху грошових потоків на підприємствах залізничного транспорту. Класифікація грошових потоків за видами діяльності та напрямками руху коштів. Принципи та методи оптимізації грошових потоків. Планування і прогнозування грошових потоків як складова процесу їх оптимізації. Особливості грошових потоків на залізничному транспорті. Напрями та інструменти підвищення ефективності використання грошових потоків.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 Що характеризує грошовий потік підприємства:

- 1) сукупність матеріальних ресурсів підприємства;
- 2) рух грошових коштів і їхніх еквівалентів у процесі господарської діяльності;
- 3) обсяг основних засобів підприємства;
- 4) величину статутного капіталу?

2 Яка мета оптимізації грошових потоків підприємства залізничного транспорту:

- 1) максимізація обсягів дебіторської заборгованості;
- 2) забезпечення платоспроможності та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів;
- 3) збільшення кредиторської заборгованості;
- 4) скорочення обсягів перевезень?

3 Відповідно до міжнародних стандартів обліку грошові потоки класифікують:

- 1) за видами транспорту;
- 2) формами власності;
- 3) операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю;
- 4) кількістю працівників підприємства.

4 Який із наведених прикладів належить до операційної діяльності залізничного підприємства:

- 1) отримання довгострокового банківського кредиту;
- 2) надходження коштів від вантажних і пасажирських перевезень;
- 3) придбання корпоративних облігацій;
- 4) випуск акцій?

5 До грошових потоків від інвестиційної діяльності належить:

- 1) оплата праці працівників;
- 2) надходження виторгу від перевезень;
- 3) придбання нового рухомого складу;
- 4) виплата дивідендів.

6 Яка операція формує грошовий потік від фінансової діяльності:

- 1) придбання локомотивів;
- 2) сплата податків;
- 3) отримання коштів від випуску облігацій;
- 4) оплата електроенергії?

7 Який принцип є базовим для оптимізації грошових потоків:

- 1) максимізація залишку коштів на рахунках незалежно від потреб підприємства;
- 2) синхронізація надходжень і виплат у часі;
- 3) повна відмова від кредитних ресурсів;
- 4) збільшення витрат на обслуговування боргу?

8 Який метод використовують для прогнозування майбутніх грошових потоків підприємства:

- 1) метод експертних оцінок і бюджетування;
- 2) метод амортизації;
- 3) метод калькуляції собівартості;
- 4) метод інвентаризації?

9 Що є основним джерелом інформації для планування грошових потоків:

- 1) виробничі інструкції;
- 2) бюджет руху грошових коштів;
- 3) колективний договір;
- 4) штатний розпис?

10 Яка особливість грошових потоків підприємств залізничного транспорту:

- 1) повна відсутність сезонних коливань;
- 2) значна залежність від обсягів перевезень і тарифної політики;
- 3) незалежність від державного регулювання;
- 4) відсутність потреби в довгостроковому фінансуванні?

11 Який показник характеризує здатність підприємства своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання:

- 1) рентабельність активів;
- 2) фондвіддача;
- 3) платоспроможність;

4) матеріаломісткість?

12 Який захід сприяє прискоренню вхідного грошового потоку:

- 1) збільшення термінів погашення дебіторської заборгованості;
- 2) впровадження системи контролю та інкасації дебіторської заборгованості;
- 3) збільшення запасів матеріалів;
- 4) підвищення адміністративних витрат?

13 У чому полягає сутність збалансування грошових потоків:

- 1) забезпечення рівності між обсягом доходів і прибутком;
- 2) узгодження обсягів надходжень і виплат коштів у часі та за обсягами;
- 3) скорочення обсягів інвестицій;
- 4) зменшення чисельності персоналу?

14 Який інструмент найчастіше використовують для управління тимчасовим дефіцитом грошових коштів:

- 1) довгострокові інвестиції;
- 2) короткостроковий банківський кредит або кредитну лінію;
- 3) збільшення основних засобів;
- 4) нарахування амортизації?

15 Який результат свідчить про ефективну оптимізацію грошових потоків на підприємстві залізничного транспорту:

- 1) зростання простроченої кредиторської заборгованості;
- 2) збільшення касових розривів;
- 3) підтримання ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- 4) скорочення обсягів перевезень?

Тема 9. ВНУТРІШНЬОФІРМОВЕ ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ

Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування. Сутність і необхідність фінансового прогнозування і планування на підприємстві. Підсистеми фінансового планування: їхні сутність і взаємозв'язок. Процес бюджетування в загальній системі фінансового планування. Види бюджетів підприємства. Особливості їх складання.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 У чому полягає основна мета фінансового прогнозування на підприємстві:

- 1) визначення фактичних результатів діяльності за минулий період;
- 2) передбачення майбутнього фінансового стану і результатів діяльності підприємства;
- 3) розрахунок виробничої потужності;
- 4) оцінювання технічного стану основних засобів?

2 Яке значення має фінансове планування для підприємства:

- 1) забезпечує лише контроль за витратами;
- 2) сприяє обґрунтуванню фінансових рішень і досягненню стратегічних цілей;
- 3) використовуване виключно для податкового обліку;
- 4) заміняє систему бухгалтерського обліку?

3 Яка підсистема фінансового планування визначає довгострокові фінансові цілі підприємства:

- 1) оперативне планування;
- 2) бюджетування;

- 3) стратегічне фінансове планування;
- 4) управлінський облік?

4 Який горизонт є характерним для стратегічного фінансового планування:

- 1) до одного місяця;
- 2) до одного кварталу;
- 3) від трьох до п'яти років і більше;
- 4) до одного тижня?

5 Що є результатом процесу фінансового прогнозування:

- 1) фінансова звітність за минулий період;
- 2) прогнозні фінансові показники діяльності підприємства;
- 3) акт інвентаризації;
- 4) калькуляція собівартості продукції?

6 Який елемент поєднує всі підсистеми фінансового планування в єдину систему:

- 1) кадрова політика;
- 2) бюджетування;
- 3) маркетингова діяльність;
- 4) технічне нормування?

7 Бюджетування на підприємстві являє собою:

- 1) процес розподілу основних засобів;
- 2) процес розроблення, узгодження, виконання та контролю бюджетів;
- 3) систему технічного планування;
- 4) метод оцінювання персоналу.

8 Який бюджет відображає майбутні надходження і витрати грошових коштів:

- 1) виробничий бюджет;
- 2) бюджет руху грошових коштів;
- 3) бюджет запасів;

4) бюджет адміністративних витрат?

9 Який бюджет є основою для формування більшості інших бюджетів підприємства:

- 1) бюджет капітальних інвестицій;
- 2) бюджет реалізації (продажів);
- 3) бюджет фінансових вкладень;
- 4) бюджет амортизації?

10 Яка функція бюджетування забезпечує оцінювання виконання планових показників:

- 1) прогнозна;
- 2) координаційна;
- 3) контрольна;
- 4) організаційна?

11 Який бюджет належить до операційних бюджетів підприємства:

- 1) прогнозний баланс;
- 2) бюджет руху грошових коштів;
- 3) бюджет виробництва;
- 4) бюджет капітальних вкладень?

12 Який документ відображає прогнозований фінансовий стан підприємства на кінець планового періоду:

- 1) бюджет продажів;
- 2) прогнозний баланс;
- 3) касовий план;
- 4) виробничий бюджет?

13 У чому полягає взаємозв'язок фінансового прогнозування та фінансового планування:

- 1) прогнозування замінює планування;
- 2) планування є основою прогнозування;

- 3) прогнозування формує інформаційну базу для розроблення фінансових планів;
- 4) між ними відсутній взаємозв'язок?

14 Яка особливість бюджетування на підприємствах залізничного транспорту:

- 1) відсутність потреби у прогнозуванні доходів;
- 2) залежність бюджетів від обсягів перевезень, тарифної політики та інвестиційних програм;
- 3) формування бюджетів без урахування виробничої діяльності;
- 4) використання лише короткострокових бюджетів?

15 Який результат свідчить про ефективну систему фінансового планування на підприємстві:

- 1) збільшення фінансових ризиків;
- 2) зростання непродуктивних витрат;
- 3) досягнення фінансової стійкості та виконання стратегічних цілей розвитку;
- 4) скорочення контролю за використанням ресурсів?

**Тема 10. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АНТИКРИЗОВОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

Фінансова криза на підприємстві: сутність, ознаки і джерела виникнення. Економіко-правові аспекти банкрутства підприємств в Україні. Діагностика банкрутства підприємства. Формування та реалізація політики антикризового фінансового адміністрування підприємством. Сутність фінансової стабілізації підприємства в разі загрози банкрутства. Внутрішні і зовнішні механізми фінансової стабілізації підприємства. Сутність і форми фінансової санації підприємства.

Література [1-14].

Тести для самоконтролю

1 Що характеризує фінансову кризу підприємства:

- 1) зростання рентабельності діяльності;
- 2) порушення фінансової рівноваги та загроза втрати платоспроможності;
- 3) збільшення обсягів реалізації продукції;
- 4) зростання власного капіталу?

2 Яка ознака є однією з перших проявів фінансової кризи на підприємстві:

- 1) зростання продуктивності праці;
- 2) збільшення простроченої кредиторської заборгованості;
- 3) підвищення рентабельності активів;
- 4) зростання ліквідності?

3 Яке джерело виникнення фінансової кризи належить до внутрішніх чинників:

- 1) зміна державної податкової політики;
- 2) економічна нестабільність у країні;
- 3) неефективне управління фінансовими ресурсами підприємства;
- 4) коливання валютного курсу?

4 Яка основна мета діагностики банкрутства підприємства:

- 1) визначення обсягів виробництва;
- 2) своєчасне виявлення загрози неплатоспроможності та фінансової неспроможності;
- 3) оцінювання кадрового потенціалу;
- 4) аналіз виробничих технологій?

5 Який показник найчастіше використовують для оцінювання ймовірності банкрутства підприємства:

- 1) фондоддача;

- 2) модель Альтмана (Z-score);
- 3) продуктивність праці;
- 4) матеріаломісткість продукції?

6 Банкрутство підприємства в Україні означає:

- 1) тимчасове зниження прибутковості;
- 2) визнану судом неспроможність боржника відновити платоспроможність і виконати свої зобов'язання;
- 3) збільшення дебіторської заборгованості;
- 4) реорганізацію підприємства.

7 Що є головною метою антикризового фінансового адміністрування:

- 1) збільшення виробничих витрат;
- 2) попередження фінансової кризи і забезпечення фінансової стабільності підприємства;
- 3) скорочення фінансового контролю;
- 4) збільшення кредиторської заборгованості?

8 Який етап є першим у процесі антикризового фінансового адміністрування:

- 1) проведення санації;
- 2) ліквідація підприємства;
- 3) діагностика кризових явищ та оцінювання фінансового стану;
- 4) продаж активів?

9 Фінансова стабілізація підприємства передбачає:

- 1) повне припинення інвестиційної діяльності;
- 2) систему заходів із відновлення платоспроможності та фінансової рівноваги;
- 3) ліквідацію всіх активів підприємства;
- 4) зменшення обсягів реалізації.

10 Який із наведених заходів належить до внутрішніх механізмів фінансової стабілізації:

- 1) отримання державної фінансової допомоги;
- 2) реструктуризація активів і зобов'язань підприємства;
- 3) залучення зовнішнього інвестора;
- 4) державне субсидування?

11 Який із наведених заходів належить до зовнішніх механізмів фінансової стабілізації:

- 1) оптимізація витрат підприємства;
- 2) скорочення непродуктивних витрат;
- 3) залучення стратегічного інвестора;
- 4) прискорення оборотності оборотних активів?

12 Санація підприємства – це:

- 1) процедура ліквідації підприємства;
- 2) система фінансово-економічних, виробничо-технічних та організаційних заходів із відновлення платоспроможності боржника;
- 3) збільшення кредиторської заборгованості;
- 4) процедура інвентаризації активів.

13 Яка форма санації передбачає залучення додаткового капіталу від інвесторів:

- 1) організаційна санація;
- 2) фінансова санація;
- 3) виробнича санація;
- 4) маркетингова санація?

14 Яка особливість антикризового адміністрування на підприємствах залізничного транспорту:

- 1) відсутність впливу державного регулювання;
- 2) необхідність забезпечення безперервності перевезень і стратегічної інфраструктури;
- 3) можливість повного припинення діяльності без наслідків для економіки;
- 4) незалежність від інвестиційної політики?

15 Який результат свідчить про ефективність антикризового фінансового адміністрування:

- 1) збільшення простроченої заборгованості;
- 2) погіршення ліквідності підприємства;
- 3) відновлення платоспроможності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства;
- 4) скорочення власного капіталу?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Відповідно до навчального плану з освітнього компонента «Фінансовий менеджмент на залізниці» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачена позааудиторна самостійна робота, яка є важливою формою засвоєння теоретичних засад і оволодіння матеріалом і сприяє поглибленню знань за темами курсу. Для цього підготовлена програма освітнього компонента, тести для самоконтролю знань, програмні запитання для іспиту, методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів.

Самостійна робота здобувачів охоплює завдання різних типів і рівнів складності:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних тощо);
- виконання відповідних завдань з освітнього компонента протягом семестру;
- самостійну роботу над окремими темами освітнього компонента відповідно до робочої програми;
- підготовку до практичних занять і виконання завдань, передбачених практикою;
- підготовку до всіх видів контрольних випробувань;

- роботу в студентських наукових гуртках, семінарах тощо;
- участь у наукових і науково-практичних конференціях, семінарах тощо.

Самостійну навчальну роботу виконують здобувачі за керівництва викладача, який здійснює аудиторну роботу в цій навчальній групі.

Формами контролю самостійної роботи є:

- індивідуальний або колективний проєкт, передбачений робочою програмою з освітнього компонента або окремих модулів;
- поточний контроль засвоєння знань на основі оцінювання усної відповіді на питання, повідомлення, доповіді тощо;
- усна доповідь і/або письмовий звіт про результати розв'язання господарської ситуації (кейсу);
- конспект, виконаний із теми, що вивчали самостійно;
- рейтингова система оцінювання знань здобувачів за модулями;
- стаття, тези виступу та інші публікації в науковому, науково-популярному, навчальному виданні тощо за підсумками самостійної навчальної та науково-дослідної роботи, опубліковані за рішенням кафедри або вченої ради факультету.

Для більш ефективної організації самостійної роботи здобувача рекомендовано користуватися такими ресурсами:

- офіційний портал Верховної Ради України (<https://www.rada.gov.ua>);
- сайт «Укрзалізниці» (<https://www.uz.gov.ua/>);
- сайт Національного Банку України (<https://bank.gov.ua>);
- сайт Міністерства фінансів України (<https://www.mof.gov.ua>);
- сайт Міністерства розвитку громад та територій України (<https://mindev.gov.ua/>);
- медіатека УкрДУЗТ (Харків, майдан Феєрбаха, 7);
- ХДНБ ім. В. Г. Короленка (Харків, пров. Короленка, 18).

Здобувачам освіти рекомендовано також для організації самостійної роботи спиратися на видані в УкрДУЗТ методичні вказівки, електронні версії яких знаходяться в базі даних комп'ютерного класу кафедри фінансів, обліку і аудиту.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ІСПИТУ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ЗАЛІЗНИЦІ»

- 1 Сутність фінансового менеджменту та особливості його застосування на підприємствах залізничного транспорту.
- 2 Характеристика етапів розвитку фінансового менеджменту як науки.
- 3 Мета, основні завдання і функції фінансового менеджменту.
- 4 Принципи фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту.
- 5 Фінансовий менеджмент як складова загальної системи адміністрування підприємства залізничного транспорту.
- 6 Характеристика об'єкта і суб'єкта фінансового менеджменту.
- 7 Фінансова інформація як основа адміністрування на залізничному транспорті.
- 8 Характеристика каналів розповсюдження фінансової інформації та класифікація користувачів.
- 9 Характеристика форм фінансової звітності як основного джерела інформації.
- 10 Основні чинники, що впливають на зміну вартості грошей у часі.
- 11 Сутність майбутньої вартості грошей у часі.
- 12 Поточна вартість грошей і її сутність. Фінансова рента і її складові. Класифікація ануїтетів за основними ознаками.

13 Вартість грошей у часі та чинники її зміни в діяльності підприємств залізничного транспорту.

14 Майбутня вартість грошей і її використання для планування інвестиційних проєктів залізниці.

15 Поточна вартість грошей, фінансова рента і анuitети для оцінювання фінансових рішень підприємств залізничного транспорту.

16 Зміст і завдання адміністрування прибутку підприємств залізничного транспорту.

17 Функції адміністрування прибутку на підприємствах залізничного транспорту.

18 Мета і завдання адміністрування витрат підприємств залізничного транспорту.

19 Вплив витрат на визначення точки беззбитковості. Валовий маржинальний дохід і запас фінансової міцності підприємства.

20 Ефект операційного важеля та його використання для адміністрування витрат підприємства залізничного транспорту.

21 Сутність дивідендної політики. Оптимальна дивідендна політика підприємства.

22 Характеристика основних чинників, що впливають на розроблення дивідендної політики підприємства.

23 Характеристика консервативного та компромісного підходу для розроблення дивідендної політики.

24 Характеристика компромісного та агресивного підходу в процесі формування дивідендної політики. Оптимальна дивідендна політика та етапи її формування.

25 Поняття вартості капіталу та принципи її оцінювання.

26 Середньозважена вартість капіталу. Гранична вартість капіталу. Гранична ефективність капіталу.

27 Оптимізація структури капіталу підприємства.

28 Визначення чинників, що впливають на формування структури капіталу підприємства.

29 Особливості оцінювання вартості власного капіталу.

30 Розроблення емісійної політики підприємства – емітента акцій.

31 Особливості оцінювання вартості позикового капіталу.

32 Визначення вартості облігацій. Особливості емісійної політики підприємства – емітента облігацій.

33 Використання ефекту фінансового важеля для оптимізації структури капіталу. Характеристика складових елементів ефекту фінансового важеля підприємства.

34 Визначення ефекту комплексного виробничо-фінансового важеля.

35 Характеристика підходів щодо формування джерел фінансування господарської діяльності підприємства.

36 Політика адміністрування необоротних активів підприємства залізничного транспорту.

37 Політика адміністрування оборотного капіталу підприємства залізничного транспорту. Характеристика агресивної, консервативної та компромісної моделей формування поточних активів і поточних пасивів підприємства.

38 Політика адміністрування виробничих запасів. Модель розрахунку оптимальної партії постачання (модель Уїлсона).

39 Характеристика методу «ABC-контролю» і його використання в процесі управління виробничими запасами.

40 Політика адміністрування дебіторської заборгованості. Оптимальна кредитна політика підприємства.

41 Характеристика консервативної (м'якої) і агресивної (жорсткої) кредитної політики.

42 Політика адміністрування грошових активів підприємства.
Характеристика моделей адміністрування грошових активів підприємства.
Модель Баумола. Модель Міллера-Орра.

43 Сутність і значення політики координування інвестиційної діяльності підприємств.

44 Форми реальних інвестицій і особливості управління ними.

45 Форми фінансових інвестицій і особливості управління ними.

46 Методи оцінювання інвестиційного портфеля з урахуванням ризиків.

47 Сутність і значення адміністрування грошових потоків підприємства.

48 Сутність і класифікація видів грошових потоків підприємства.
Принципи адміністрування грошових потоків підприємства.

49 Головна мета, принципи та етапи адміністрування грошових потоків підприємства.

50 Характеристика грошових потоків за основними класифікаційними ознаками.

51 Оптимізація грошових потоків підприємства з урахуванням особливостей його фінансово-господарської діяльності.

52 Склад, характеристика та зміст фінансової звітності, згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

53 Зміст і завдання аналізу фінансової звітності підприємства.

54 Методи аналізу фінансової звітності підприємства і їх використання в процесі ухвалення рішення про адміністрування фінансів підприємства.

55 Система показників фінансового стану підприємства.

56 Значення ефективного адміністрування грошових потоків підприємства.

57 Сутність і необхідність фінансового планування на підприємстві.
Види фінансових планів підприємства.

58 Поняття банкрутства як економічної та юридичної категорії.
Правові умови визнання підприємства банкрутом. Наслідки банкрутства.
Методи прогнозування банкрутства підприємства.

59 Сутність і етапи розроблення політики антикризового фінансового управління підприємством у разі загрози банкрутства.

60 Механізми фінансової стабілізації підприємства в разі загрози банкрутства.

61 Характеристика внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.

ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТІВ

1 Особливості фінансового менеджменту на підприємствах залізничного транспорту України.

2 Фінансова стратегія підприємств залізничного транспорту в сучасних умовах господарювання.

3 Система адміністрування фінансовими ресурсами залізничних підприємств.

4 Формування та оптимізація структури капіталу підприємств залізничного транспорту.

5 Адміністрування власного капіталу підприємств залізничної галузі.

6 Особливості залучення позикового капіталу на залізничному транспорті.

7 Адміністрування оборотних активів підприємств залізничного транспорту.

8 Організація та адміністрування грошових потоків на залізниці.

- 9 Оптимізація грошових потоків підприємств залізничного транспорту.
- 10 Адміністрування дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах залізничного транспорту.
- 11 Фінансове забезпечення інноваційного розвитку залізничної галузі.
- 12 Інвестиційна політика підприємств залізничного транспорту.
- 13 Реальні інвестиції як інструмент модернізації залізничної інфраструктури.
- 14 Фінансові інвестиції підприємств залізничного транспорту: сучасні тенденції та перспективи.
- 15 Формування інвестиційного портфеля підприємства залізничного транспорту.
- 16 Методи оцінювання ефективності інвестиційних проєктів на залізниці.
- 17 Хеджування фінансових ризиків на підприємствах залізничного транспорту.
- 18 Ризик-менеджмент у системі фінансового управління залізничних підприємств.
- 19 Вплив цифрової трансформації на фінансовий менеджмент залізничного транспорту.
- 20 Використання технологій Big Data у фінансовому менеджменті залізничних підприємств.
- 21 Фінансове планування як інструмент забезпечення стійкого розвитку залізничного транспорту.
- 22 Бюджетування в системі фінансового менеджменту підприємств залізничного транспорту.
- 23 Особливості складання та використання бюджетів на залізничних підприємствах.
- 24 Внутрішньфірмове фінансове прогнозування на підприємствах залізничного транспорту.

25 Контролінг у системі фінансового менеджменту залізничних підприємств.

26 Підвищення прибутку підприємств залізничного транспорту.

27 Оцінювання фінансового стану підприємств залізничного транспорту.

28 Фінансова стійкість підприємств залізничної галузі: методи оцінювання та шляхи забезпечення.

29 Ліквідність і платоспроможність підприємств залізничного транспорту.

30 Система антикризового фінансового адміністрування на підприємствах залізничного транспорту.

31 Діагностика фінансової кризи та банкрутства підприємств залізничної галузі.

32 Фінансова санація підприємств залізничного транспорту.

33 Механізми фінансової стабілізації підприємств залізничної галузі.

34 Корпоративне управління та його вплив на фінансову діяльність підприємств залізничного транспорту.

35 Державно-приватне партнерство як інструмент фінансування розвитку залізничної інфраструктури.

36 Фінансове забезпечення проєктів відбудови та модернізації залізничної інфраструктури України.

37 ESG-принципи у фінансовому менеджменті підприємств залізничного транспорту.

38 Міжнародний досвід фінансування залізничного транспорту і можливості його адаптації в Україні.

39 Вплив воєнних викликів на фінансовий менеджмент підприємств залізничного транспорту.

40 Перспективи розвитку фінансового менеджменту на залізничному транспорті в умовах цифрової економіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Про залізничний транспорт: Закон України від 04.07.1996 р. № 273/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-вр>.
- 2 Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
- 3 Питання акціонерного товариства «Українська залізниця» (Статут АТ «Укрзалізниця»): Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 р. № 735 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/7352015-п>.
- 4 Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: навч. курс. Київ: Ніка-Центр, 2014. 656 с.
- 5 Полторак А. С., Стамат В. М., Сухорукова А. Л., Бурковська А. І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Миколаїв: МНАУ, 2025. 171 с.
- 6 Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
- 7 Кірдіна О. Г., Третяк З. І., Чечоткіна І. Ю. Управління витратами залізничного транспорту в умовах цифровізації економіки. *Вісник економіки транспорту та промисловості*. 2022. № 78-79 С. 157-167. <https://doi.org/10.18664/btie.78-79.282614>.
- 8 Кірдіна О. Г., Куриляк С. В., Пирлик О. Ю. Управління витратами підприємств залізничного транспорту в контексті цифрових трансформацій: теоретико-методологічний аспект. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 83. С. 47-57. <https://doi.org/10.18664/btie.83.300293>.
- 9 Кірдіна О. Г., Українська Л. О. Антикризове управління розвитком залізничного транспорту в умовах глобальної турбулентності. *Вісник*

економіки транспорту і промисловості. 2021/2022. № 76-77. С. 24-32. [https://doi.org/10.18664/btie.76-77.282128 .pdf](https://doi.org/10.18664/btie.76-77.282128.pdf).

10 Кравченко В. В. Управління ризиками та тарифна політика в діяльності АТ «Укрзалізниця»: виклики, стратегічні пріоритети та фінансова стійкість. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. Вип. 18. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/1029/1014>.

11 Кравченко В. В. Управління ризиками на підприємствах залізничного транспорту в умовах цифрової трансформації. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. Вип. 12. URL: <https://www.a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/651/650>.

12 Пилипенко О. В., Некрасенко Л. А., Соколова Е. А. Управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності залізничного транспорту під час війни. *Економічний простір*. 2024. № 193. С. 124-132. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/13917/1/Pylypenko.pdf>.

13 Піріашвілі О. Основні напрямки інвестиційної політики на залізничному транспорті України. *Економіка і регіон*. 2022. № 4 (87). С. 35–43. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4\(87\).2780](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4(87).2780).

14 Письменний В., Голойда О. Ризики інвестування в інновації в умовах воєнного стану. *Матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»*: зб. тез доповідей, 25 листопада 2024 р. / за заг. ред. О. В. Панухник. Тернопіль : Паляниця В. А., 2024. С. 82-83.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи

з освітнього компонента

«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ЗАЛІЗНИЦІ»

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок»

Відповідальний за випуск Машошина Т. В.

Редактор Ібрагімова Н. В.

Підписано до друку 08.06.2026 р.

Умовн. друк. арк. 3,25. Тираж . Замовлення № .

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018